

درس پنجم مهدویت از نگاه اهل سنت (۶)

آنچه در این درس فرا خواهیم گرفت:

۱. مشترکات اهل سنت و شیعه در مهدویت:
۱. متمی بودن ظهور و قیام حضرت مهدی عج
۲. نسب حضرت مهدی عج
- ۱-۲. مهدی عج از اهل بیت پیامبر ص
- ۲-۲. مهدی عج از فرزندان علی ع
- ۳-۲. مهدی عج از نسل فاطمه ع
۳. ویژگی های جسمانی حضرت مهدی عج
۴. همانام بودن مهدی عج با پیامبر ص
۵. زمینة های ظهور حضرت مهدی عج
۶. نشانه های ظهور حضرت مهدی عج
۷. امور مربوط به ظهور حضرت مهدی عج
۸. ویژگی های حکومت مهدی عج

پیش درآمد

همان گونه که در درس گذشته گفته شد، اهل سنت در روایات فراوانی به حقیقت «اندیشه مهدویت» اشاره کرده اند. اگر چه در پاره‌ای موارد تفاوت‌هایی با اعتقاد شیعه به چشم می‌خورد؛ اما موارد مشترک فراوانی نیز وجود دارد.

مشترکات اهل سنت و شیعه در «مهدویت»^۱

۱. حتمی بودن ظهور و قیام حضرت مهدی عج

اولین مسأله‌ای که بین شیعه و اهل سنت مورد اتفاق است، حتمی بودن ظهور و قیام حضرت مهدی عج است. این موضوع یکی از مسلمات اعتقادی این دو گروه است؛ به گونه‌ای که ده‌ها و بلکه صدها روایت در این زمینه، در منابع روایی آنها وجود دارد.

۲. نسب حضرت مهدی عج

یکی از مواردی که بین شیعه و سنی تا حدودی اتفاق نظر وجود دارد، تبار حضرت مهدی عج است. شیعه این نسب را تا پدر بزرگوار حضرت مهدی عج به روشنی تمام، مشخص

۱ - از آنجایی که دسترسی به روایات شیعه برای مهدی پژوهان آسان تر است، تلاش شده تا در این درس به روایات اهل سنت بیشتر اشاره شود.

و معرفی کرده است، اما اهل سنت در موارد معینی، بدان اشاره کرده^۱ که از این قرار است:

۲-۱. حضرت مهدی علیه السلام از اهل بیت و فرزندان رسول خدا

ابن ماجه در سنن خود نقل کرده که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «الْمَهْدِيُّ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ يَصْلِحُهُ اللَّهُ عَزَّ

وَجَلَّ فِي لَيْلَةٍ»؛^۲ «مهدی از ما اهل بیت است و خداوند یک شبه امر او را به سامان می آورد».

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «يُخْرِجُ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ بَيْتِي عِنْدَ انْقِطَاعِ مِنَ الزَّمَانِ وَظُهُورِ مِنَ الْفِتَنِ

يَكُونُ عَطَاؤُهُ حَتِيًّا»؛^۳ «منگام پایان زمان و آشکار شدن فتنه ها، مردی از اهل بیت من خروج خواهد کرد که

بخشش او بسیار است».

صنعتی در المصنف از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آورده است: «... فَيَبْعَثُ اللَّهُ رَجُلًا مِنْ عِزَّتِي مِنْ أَهْلِ

بَيْتِي ...»؛^۴ «... پس خداوند مردی از عزت و اهل بیت مرا برانگیزد ...».^۵

۲-۲. حضرت مهدی علیه السلام از نسل حضرت علی علیه السلام

از دیگر موارد اتفاق روایات بین شیعه و سنی، این است که آن حضرت از نسل امام علی علیه السلام است.

سیوطی در عَرَفُ الْوَرْدِيِّ نقل کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله دست علی علیه السلام را گرفت و فرمود:

«سَيُخْرِجُ مِنْ صَلْبِ هَذَا فَتَى يَمَلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا»؛^۶ «از نسل این شخص، به زودی جوانی

خروج خواهد کرد که زمین را پر از عدل و داد می کند...».

جوینی شافعی در فرائد السمطين از ابن عباس نقل کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «إِنَّ عَلِيَّ

بْنَ أَبِي طَالِبٍ علیه السلام إِمَامٌ أُمَّتِي وَخَلِيفَتِي عَلَيْهَا بَعْدِي وَمِنْ وَرَثَةِ الْأَقَائِمِ الْمُتَنْظَرِ الَّذِي يَمَلَأُ اللَّهُ بِهِ

۱. اگر چه در درس «نسب حضرت مهدی علیه السلام»، به موارد فراوانی اشاره خواهد شد، اما به تناسب در این درس نیز به پاره‌ای از موارد اشاره می شود.

۲. ابن ماجه، سنن، ج ۲، ح ۴۰۸۵؛ كشف الغمة، ج ۲، ص ۴۷۷؛ دلائل الامامة، ص ۲۴۷.

۳. ابن ابی شیبه، الكتاب المصنف، ح ۳۷۶۳۹؛ كشف الغمة، ج ۲، ص ۴۸۳.

۴. صنعتی، المصنف، ج ۱۱، ح ۲۰۷۷۰؛ طبرانی، معجم الكبير، ج ۱۰، ح ۱۰۲۱۳.

۵. و نیز: ر. ک: مقدسی شافعی، عقد الدرر، ص ۳۶.

۶. جلال الدین سیوطی، الحاوی للفتاوی، کتاب: العرف الوردی، ص ۷۴ و ص ۸۸.

الارض عدلا و قسطا کَمَا مُلِئَتْ ظُلْمًا وَ جَوْرًا...»^۱ و همانا علی بن ابی طالب امام امت من و جانشین من بر آنان بعد از من است. از فرزندان او، قائم منتظر است که خداوند به وسیله او زمین را پر از عدل و داد می‌کند؛ آن گونه که پر از ستم و بیاد شده باشد...».

شیخ صدوق رحمته الله از حضرت باقر رحمته الله چنین آورده است: «امیرمؤمنان علی رحمته الله هنگام بازگشت از نهروان در کوفه خطبه می‌خواند، در این میان خبر رسید که معاویه از او بدگویی می‌کند و بر او نفرین می‌فرستد و یارانش را می‌کشد، حضرت بلند شد و خطبه‌ای خواند تا بدان جا که فرمود: از فرزندان من است مهدی این امت».^۲

۲-۳. حضرت مهدی از نسل فاطمه رحمته الله

در روایات فراوانی از اهل سنت، به این مطلب تصریح شده که حضرت مهدی رحمته الله از فرزندان فاطمه رحمته الله است: ابن ماجه از ام سلمه نقل کرده که وی از رسول خدا صلی الله علیه و آله چنین شنید: «المهدی من وُلدِ فاطمة»^۳ «مهدی از فرزندان فاطمه است».^۴

شیخ طوسی رحمته الله نیز از امام باقر رحمته الله نقل کرده است: «مهدی مردی از فرزندان فاطمه رحمته الله است».^۵

۳. ویژگی‌های جسمانی حضرت مهدی رحمته الله

در باره ویژگی‌های جسمانی حضرت مهدی رحمته الله هنگام ظهور، روایات فراوانی در کتاب‌های شیعه و اهل سنت آمده است. بعضی از این ویژگی‌ها بدین قرار است:

۳-۱. قدرتمند بودن آن حضرت هنگام ظهور

در روایاتی تأکید شده که حضرت مهدی رحمته الله هنگام ظهور دارای بدنی بسیار قدرتمند است.^۱

۱. جوینی شافعی، فراند السمطین، ج ۲، ۳۲۷، ح ۵۸۹؛ شیخ صدوق رحمته الله، کمال الدین و تمام النعمة، ج ۱، ص ۲۸۷، باب ۲۵، ح ۷.

۲. شیخ صدوق رحمته الله، معانی الاخبار، ص ۶۱.

۳. سنن ابن ماجه، ح ۴۰۸۶؛ ابی داود، سنن ابی داود، ج ۴، ح ۴۲۸۴؛ نعیم بن حماد، القتن، ص ۳۷۵؛ حاکم، المستدرک، ج ۴، ص ۵۵۷.

۴. و نیز: ر. ک: کنجی شافعی، البیان فی اخبار صاحب الزمان، ص ۳۰؛ مقدسی شافعی، عقد الدرر، ص ۳۵؛ جلال الدین سیوطی، الحاوی للفتاوی، ص ۶۹.

۵. محمد بن حسن طوسی رحمته الله، کتاب الغیبة، ص ۱۸۷.

۳-۲. چهره نورانی

جوینی از رسول خدا ﷺ روایت کرده است: «الْمَهْدِي مِنْ وَدْيِ ... كَأَنَّ وَجْهَهُ كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ...»^۲ «مهدی از فرزندان من است ... چهره‌اش همانند ستاره‌ای درخشان است».

۳-۳. پیشانی بلند و بینی کشیده

حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه با پیشانی بلند و بینی کشیده، توصیف شده و این تعبیر فراوان در احادیث اسلامی آمده است. صنعانی از رسول خدا ﷺ نقل کرده است: «ان المهدي اقنى اجلى»^۳ «مهدی بینی کشیده (با انحنای وسط) و بلند پیشانی است».

این مضمون در کتاب‌های اهل سنت، مورد اشاره قرار گرفته است. از حضرت علی عجل الله تعالی فرجه نقل شده که به امام حسین عجل الله تعالی فرجه نگاه کرد و فرمود: «خداوند از نسل این، کسی را به وجود خواهد آورد که هم نام پیامبر ص باشد... او مردی است پیشانی بلند و کشیده بینی...»^۴.

۳-۴. خال بر گونه

شیخ صدوق رحمته الله نقل کرده است: «بر گونه راست آن حضرت خالی است...»^۵ در منابع اهل سنت نیز بدان اشاره شده است. رسول خدا ﷺ فرمود: «... بر گونه راست مهدی، خالی مشکی وجود دارد...»^۶.

۳-۵. ظهور در سن چهل سالگی^۷

پیامبر اکرم ص فرمود: «... مهدی از فرزندان من است، در سن چهل سالگی بر انگیخته خواهد شد...»^۸.

۱. البیان فی اخبار صاحب الزمان، ص ۷۸: الحاوی للفتاوی، ص ۷۹.

۲. جوینی، فرائد السمطين، ج ۲، ح ۵۶۵: كشف الغمة، ج ۲، ص ۴۷۰.

۳. صنعانی، المصنف، ح ۲۰۷۷۳: سنن ابی داود، ج ۴، ح ۳۴۸۵.

۴. نعمانی، النبیة، ح ۲۱۴، ج ۲: كشف الغمة، ج ۳، ۲۵۹ و محمدبن جریر طبری، دلائل الامامة، ص ۲۵۸.

۵. شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمة، ج ۲، ح ۴۴۵، ج ۱۹.

۶. گنجی شافعی، البیان فی اخبار صاحب الزمان، باب ۸، ح ۵۱.

۷. البته تفاوت شیعه با اهل سنت در این است که شیعه ظهور حضرت مهدی را در سن پیری و هیئت چهل سالگی می داند، ولی اهل سنت در سن چهل سالگی.

۸. جوینی، فرائد السمطين، ج ۲، ح ۵۶۵: كشف الغمة، ح ۵۶۵: نیز ر. ک: الحاوی للفتاوی، ص ۷۸، عقد الدرر، ص ۶۱.

قطب راوندی نیز نقل کرده است: «شانه قائم ما هنگام خروج این است که از لحاظ سن، کهنسال؛ ولی از نظر چهره، جوان است. تماشاگر وی گمان می‌برد که او چهل ساله یا نزدیک به آن است...»^۱ در برخی از روایات نیز بدون اشاره به سن حضرت هنگام ظهور، تنها به جوان بودن ایشان اشاره شده است.^۲

۴. هم نام بودن حضرت مهدی عجل الله فرجه با پیامبر ص

اهل سنت و شیعه اتفاق نظر دارند که حضرت مهدی عجل الله فرجه هم نام رسول خدا ص است.^۳ حتی در روایاتی تصریح به نام آن حضرت شده؛ چنان که ابن مسعود از پیامبر اکرم ص نقل کرده است: «اسم المهدی محمد».^۴

۵. زمینه‌های ظهور

بعضی از تحولات اجتماعی پیش از ظهور، هم در منابع شیعه و هم در منابع اهل سنت مورد اشاره قرار گرفته است:

۱-۵. ناامیدی کامل مردم

داود ابن کثیر الرقی می‌گوید: به حضرت صادق ع عرض کردم: این موضوع (ظهور) برای ما طولانی شد تا بدان جا که سینه‌های ما تنگ شده است... حضرت ع فرمود: «هنگامی که ناامیدی از فرج ما بیش از همه چیز شد... منادی از آسمان به اسم قائم ندا خواهد داد...»^۵

پیامبر اسلام ص به حضرت علی ع فرمود: «ای علی! ظهور مهدی هنگامی خواهد بود که شهرها دگرگون شده، بندگان خدا ضعیف و از فرج و ظهور مهدی مأیوس گردند؛ در این هنگام مهدی قائم از فرزندان من ظاهر گردد».^۶

۱. راوندی، الخرائج و الجرائع، ج ۳، ۱۱۷۰: شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمة، ج ۱، ۳۱۵، ح ۲.

۲. البیان فی اخبار صاحب الزمان، ص ۸۴ ح ۵۳: الحاوی للفتاوی، ص ۸۸: عقد الدرر، ص ۶۵.

۳. مقدسی شافعی، عقد الدرر، ص ۴۵، ص ۵۵.

۴. جلال الدین سیوطی، الحاوی للفتاوی، ص ۸۸.

۵. نعمانی، الغیبة، ص ۱۸۶، ح ۲۹.

۶. قندوزی، ینابیع المودة، ص ۵۸؛ و نیز ر. ک: البیان فی اخبار صاحب الزمان، ص ۴۲، ح ۲۱: الحاوی للفتاوی، ص ۹۲.

۲-۵. فراگیر شدن ستم

رسول خدا ﷺ در این باره فرموده است: «لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ لَطَوَّلَ اللَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى يَبْعَثَ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ بَيْتِي يَمْلَأُ الْأَرْضَ عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مَلِئْتُ ظُلْمًا وَ جَوْرًا...»^۱ «اگر از دنیا بیش از یک روز باقی نماند، خداوند آن روز را چنان طولانی خواهد کرد تا اینکه مردی از اهل بیتم برانگیخته شود و زمین را آکنده از عدل و قسط کند؛ آن گونه که پر از ظلم و جور شده باشد».

۶. نشانه‌های ظهور

در منابع روایی شیعه از پاره‌ای از حوادث آینده با عنوان نشانه‌های ظهور یاد شده است. این نشانه‌ها به دو دسته حتمی و غیرحتمی تقسیم شده و بعضی از آنها در منابع اهل سنت مورد اشاره قرار گرفته است:

۱-۶. ندای آسمانی

رسول گرامی اسلام ﷺ فرمود: «در ماه محرم بانگی از آسمان برآید، بدین مضمون که: برگزیده خداوند فلان (مهدی) است؛ پس سخنش را بشنوید و از او پیروی کنید».^۲

امام علی بن ابی طالب علیه السلام نیز فرمود: «هنگامی که بانگ برآورنده از آسمان، بانگی برآورد که حق در آل محمد علیهم السلام است؛ در این هنگام مهدی ظهور خواهد کرد...».^۳

امام صادق علیه السلام فرمود: «النِّدَاءُ مِنَ الْمَحْتُمِ...»؛^۴ «ندای [آسمانی] از نشانه‌های حتمی است».

۲-۶. سفیانی

یکی دیگر از نشانه‌های ظهور مهدی موعود، قیام شخصی با عنوان سفیانی است. در احادیث شیعه

۱. ابی‌داود، سنن ابی‌داود، ج ۴۲۸۲.

۲. نعیم بن حماد، الفتن، ص ۹۳؛ مقدسی شافعی، عقدا لدرر فی اخبار المنتظر، ص ۷۹، ص ۸۳، ص ۹۹، ر. ک: فرائد السمعتین، ج ۲، ص ۳۱۶؛ احادیث الفتاوی، ص ۷۳.

۳. جعفر بن محمد ابن المنادی، الملاحم، ص ۱۹۶، ج ۱۴۳.

۴. نعمانی، الغیبه، ج ۱۱.

در روایات فراوانی بر حتمی بودن آن تاکید شده است.^۱ در برخی از احادیث اهل سنت نیز با صراحت از آن به عنوان یکی از نشانه‌های خروج مهدی عجله الله تعالی فرجه یاد شده است.^۲ گفتنی است روایات شیعه در این باره، به حدی است که برخی برای آن ادعای تواتر کرده‌اند.^۳

۳-۶. خسف در بیداء

واژه «خسَف» به معنای فرو رفتن و پنهان شدن است و «بیداء» نام سرزمینی بین مکه و مدینه است.

منظور از این نشانه این است که سفیانی با لشکری عظیم، به قصد جنگ با حضرت مهدی عجله الله تعالی فرجه عازم مکه می‌شود. آنان در بین مکه و مدینه و در محلی معروف به «بیداء»، به گونه‌ای معجزه‌آسا در زمین فرو می‌روند.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله در این باره فرمود: «... فَيَبْعَثُ إِلَيْهِ جَيْشٌ مِنَ الشَّامِ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالْبَيْدَاءِ خُسِفَ بِهِمْ...»^۴ «گروهی از شام به سوی او برانگیخته می‌شوند؛ چون به منطقه بیداء می‌رسند، به زمین فرو برده می‌شوند».^۵

۴-۶. قتل نفس زکیه

یکی از نشانه‌هایی که از آن به عنوان نشانه حتمی یاد شده و در برخی از منابع اهل سنت نیز بدان اشاره گشته است؛ کشته شدن انسانی پاک و بی گناه در آستانه قیام حضرت مهدی عجله الله تعالی فرجه بین رکن و مقام است.^۶

۱. ر. ک: نعمانی، الغیبه، ص ۲۵۷، ح ۱۵ و ص ۲۶۴، ح ۲۶؛ شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۶۵۰ ح ۵؛ محمد بن حسن طوسی، کتاب الغیبه، ص ۴۳۵.
 ۲. الحاوی للفتاوی، ص ۸۰ عقد الدرر، ص ۷۶؛ و نیز ر. ک: متقی هندی، کنز العمال، ج ۱۱، ص ۲۷۳.
 ۳. لطف الله صافی گلپایگانی، منتخب الاثر، فصل ۶ باب ۶ ص ۵۶۸.
 ۴. صنعانی، المصنف، ج ۱۱، ص ۳۷۱.
 ۵. و نیز ر. ک: طبرانی، المعجم الاوسط، ج ۲، ص ۳۵؛ متقی هندی، کنز العمال، ج ۱۱، ص ۲۷۷، ح ۳۱۵۱۳؛ البیان، ص ۴۴، ح ۲۳؛ عقد الدرر، ص ۸۰؛ الحاوی للفتاوی، ص ۷۱.
 ۶. ابن ابی شیبیه، المصنف ج ۸، ص ۶۷۹؛ متقی هندی، کنز العمال، ج ۱۱، ص ۲۷۷؛ جلال الدین سیوطی، الحاوی للفتاوی، ص ۷۸.

۷. امور مربوط به ظهور حضرت مهدی علیه السلام

۷-۱. اصلاح امر ظهور مهدی علیه السلام در یک شب

از روایاتی استفاده می‌شود که امر ظهور حضرت مهدی علیه السلام در یک شب اصلاح و مهیا می‌گردد. این مطلب نیز از اموری است که هم شیعه و هم اهل سنت بدان اشاره کرده‌اند.^۱

۷-۲. محل ظهور

درباره نقطه آغاز ظهور حضرت مهدی علیه السلام و پیوستن یاران خاص به او، احادیث فراوانی ذکر شده است. وجه اشتراک این روایات، این است که ظهور آن حضرت از مکه^۲ و - بر اساس روایات فراوانی - از کنار کعبه آغاز خواهد شد.

رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمود: «دسته‌هایی از عراق و بزرگانی از شام، به سوی مهدی می‌آیند و با او میان رکن و مقام بیعت می‌کنند...»^۳ و نیز فرمود: «... با مهدی بین رکن و مقام بیعت می‌شود».^۴ البته روایات فراوانی به بیعت آن حضرت با یارانش در میان رکن و مقام اشاره کرده است.^۵

۷-۳. بیعت با حضرت مهدی علیه السلام

یکی از موضوعاتی که در منابع شیعی و سنی مورد توجه قرار گرفته، بیعت یاران حضرت مهدی علیه السلام با ایشان در طلیعه ظهور است.^۶ همچنین در باره محل بیعت با حضرت مهدی علیه السلام روایات مشترکی نقل شده است.^۷

۷-۴. نزول فرشتگان برای یاری حضرت مهدی علیه السلام

از جمله موضوعات مشترک، بین شیعه و سنی، نزول فرشتگان برای یاری حضرت مهدی علیه السلام

۱. البیان فی اخبار صاحب الزمان، ص ۳۱، ح ۱۱؛ الحاوی للفتاوی، ص ۶۹؛ عقد الدرر، ص ۲۱۰.

۲. نعمانی، الغیبه، ص ۳۱۳، ح ۴ و ۳۱۵، ح ۹؛ مقدسی شافعی، عقد الدرر، باب ۲، ص ۵۶.

۳. نعیم بن حماد، الفتن، بخش چهارم، ح ۲۴۲، ص ۹۵۰.

۴. مقدسی شافعی، عقد الدرر، باب ۲، ص ۵۶.

۵. ر. ک: صنعانی، المصنف، ج ۱۱، ص ۳۷۱؛ ابن حبان، صحیح ابن حبان، ج ۱۵، ص ۱۵۹؛ طبرانی، معجم الکبیر، ج ۲۳،

ص ۲۹۶؛ متقی هندی، کنز العمال، ج ۱۴، ص ۲۶۵.

۶. گنجی شافعی، البیان فی اخبار صاحب الزمان، ص ۳۵، ح ۱۵؛ الحاوی للفتاوی، ص ۸۳؛ عقد الدرر، ص ۸۸؛ فراتد

السمطین، ج ۲، ص ۳۱۵، ح ۵۶۹.

۷. البیان، ص ۴۴، ح ۲۳؛ عقد الدرر، ص ۵۶.

هنگام ظهور است.^۱

۵-۷. نزول عیسی علیه السلام و اقتدا به حضرت مهدی علیه السلام

یکی از حوادث بسیار مهم در عصر ظهور بازگشت حضرت عیسی علیه السلام است. این رخداد در روایات بسیاری مورد اشاره قرار گرفته است.

رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «یلتفت المهدی و قد نزل عیسی بن مریم کانما یقطر من شعره الماء، فیقول المهدی: تقدم، وصل بالناس فیقول عیسی بن مریم: انما اقیمت الصلاة لک فیصلی عیسی خلف رجل من ولدی...»^۲ «مهدی می بیند که عیسی فرود آمده و گویا آب از موهایش می چکد. پس به او می گوید: جلو برو و به نماز بایست؛ عیسی پاسخ می دهد: نماز برای تو، به پا شده و آن گاه پشت سر مهدی به نماز می ایستد...».

همچنین فرموده است: «... جبرئیل نزد من آمد و گفت: ای محمد! خداوند متعال از بنی هاشم هفت چیز را برگزید... و از شما است قائمی که عیسی بن مریم پشت سر وی به نماز می ایستد...»^۳.
امام صادق علیه السلام فرمود: «... و ینزل روح الله عیسی ابن مریم فیصلی خلفه...»^۴.
«... و روح الله عیسی بن مریم فرود آمده، پشت سر او به نماز خواهد ایستاد...».

۸. ویژگی های حکومت مهدی علیه السلام

۸-۱. عدالت گستری

بر اساس روایات فراوانی عدل و قسط از مهم ترین اهداف قیام حضرت مهدی علیه السلام است. این مهم علاوه بر روایات شیعه، در انبوه روایات اهل سنت نیز مورد اشاره قرار گرفته است.^۵

۱. عقد الدرر، ص ۴۶، صص ۱۱۷، ۱۸۵: الحاوی للفتاوی، ص ۸۸: البیان، ص ۸۴ ح ۵۳.

۲. مقدسی شافعی، عقد الدرر، ص ۲۹۲: علی بن عیسی اربلی، کشف الغمة، ج ۳، ص ۲۷۸.

۳. محمد بن یعقوب کلینی، کافی، ج ۸، ص ۵۰، ح ۱۰.

۴. شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۳۰، ح ۱۶.

۵. مصنف ابن ابی شیبہ، ح ۱۹۴۸۴: سنن ابی داود، ح ۴۲۸۲: معجم الکبیر طبرانی، ح ۱۰۲۱۹ و ح ۱۰۲۲۰.

۲-۸. رفاه و آسایش عمومی

از دیگر ویژگی‌های حکومت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه رفاه عمومی است. این ویژگی نیز در روایات شیعه و سنی ذکر شده است.^۱ رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «يكون في امتي المهدي... تعيش امتي في زمانه عيشاً لم تعشه قبل ذلك»؛^۲ مهدی در امت من خواهد بود... مردم در زمان او چنان زندگی خواهند کرد که مرکز قبل از آن نکرده بودند.

و نیز فرمود: «يكون في امتي المهدي ... يتنعم فيه امتي نعمة لم يتنعموا مثلها قط»؛^۳ مهدی در امت من خواهد بود ... مردم در آن دوره به چنان نعمتی دست یابند که در هیچ دوره‌ای چنین متمتع نشده باشند.

۳-۸. رضایت همگانی از حکومت مهدی عجل الله تعالی فرجه

تمامی مردم پس از ظهور و در دوران حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه از حاکمیت آن حضرت رضایت کامل خواهند داشت. این مهم هم در روایات شیعه و هم در روایات اهل سنت ذکر شده است.^۴

۴-۸. امنیت همه جانبه و عمومی

از ویژگی‌های مهم جامعه عصر ظهور، امنیت فرا گیر و همگانی در کل کره زمین است.^۵ امام باقر علیه السلام در این باره می‌فرماید: «به خدا سوگند! [یاران مهدی] آن اندازه می‌جنگند، تا خدا به یگانگی پرستیده شود و به او شرک نوزند تا آنجا که پیرزنی سالخورده و ناتوان، از این سوی جهان به آن سوی جهان رهسپار می‌شود و کسی متعرض او نمی‌گردد».^۶

۵-۸. احساس بی‌نیازی در مردم

یکی از خصلت‌های مردم در عصر ظهور احساس بی‌نیازی است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرموده است:

۱. البیان، ص ۴۳، ح ۲۲؛ الحاوی للفتاوی، ص ۷۱، عقد الدرر، ص ۱۹۵.

۲. ابن ابی شیبہ، المصنف، ج ۷، ح ۱۹۴۸۴.

۳. ابن ماجه قزوینی، سنن، ح ۴۰۸۳؛ علی بن عیسیٰ اربلی، کشف الغمة فی معرفة الائمة، ج ۳، ص ۲۵۷.

۴. صنعانی، المصنف، ح ۲۰۷۲۰، البیان، ص ۴۲، ح ۲۱؛ الحاوی للفتاوی، ص ۶۹، عقد الدرر، ص ۹۳؛ فراند السمطین، ج ۲، ص ۳۱۰، ح ۵۶۱.

۵. مقدسی شافعی، عقد الدرر، ص ۲۰۷.

۶. طبرانی، المعجم الکبیر، ج ۸، ص ۱۷۹.

«أُبَشِّرُكُمْ بِالْمَهْدِيِّ ... وَ يَمْلَأُ اللَّهُ قُلُوبَ أُمَّةٍ مُّحَمَّدٍ غَنِيٌّ...»؛ «شما را به مهدی بشارت می‌دهم... [به هنگام ظهور او] خداوند دل‌های امت محمد ﷺ را سرشار از بی‌نیازی می‌کند...»^۲

۶-۸. غلبه اسلام بر سایر ادیان

از دیگر موضوعات مشترک بین شیعه و اهل سنت، غلبه اسلام بر دیگر ادیان، در عصر ظهور است.^۳

۷-۸. جهانی بودن حکومت حضرت مهدی ﷺ

شمار زیادی از احادیث اسلامی بر فراگیری حکومت حضرت مهدی ﷺ تأکید کرده است. پیامبر اکرم ﷺ فرمود: «... يَبِيعُ لَهُ النَّاسُ بَيْنَ الرُّكْنِ وَ الْمَقَامِ، يَرُدُّهُ إِلَى الدِّينِ وَ يَفْتَحُ لَهُ فَتْحًا، فَلَا يَبْقَى عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ يَقُولُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»^۴ «...مردم در میانه رکن و مقام [با مهدی ﷺ] بیعت می‌کنند؛ خداوند به واسطه او، دین را برمی‌گرداند و پیروزی‌هایی برای او به وجود می‌آورد تا بدان جا که هیچ کس بر زمین باقی نمی‌ماند، مگر آنکه «لا اله الا الله» را می‌گوید.

امام صادق ﷺ فرمود: «إِذَا قَامَ الْقَائِمُ لَا تَبْقَى أَرْضٌ إِلَّا نُودِيَ فِيهَا شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ»^۵ «هنگامی قائم قیام نماید هیچ زمینی نخواهد ماند، مگر آنکه در آن ندای شهادتین (اشهد أن لا إله إلا الله و أن محمداً رسول الله) سر داده خواهد شد.»

۱. احمدبن حنبل، مسند، ج ۳، ص ۴۷؛ مقدسی شافعی، عقد الدرر فی اخبار المنتظر، باب ۸، ص ۲۱۹.

۲. و نیز: ر. ک: البیان، ص ۶۱ ح ۳۸؛ الحاوی للفتاوی، ۷۶.

۳. عقد الدرر، ص ۹۵.

۴. مقدسی شافعی، عقد الدرر، باب دوم، یک حدیث به آخر.

۵. عیاشی، تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۲۰۷، ح ۸۱.

منابع برای پژوهش:

۱. هاشم العمیدی، سید نامر، مهدی منتظر در اندیشه اسلامی، ترجمه محمد باقر محبوب القلوب، (انتشارات مسجد جمکران، ۱۳۸۰ هـ. ش).
۲. کورانی و دیگران، علی، معجم احادیث الامام المهدی علیه السلام (موسسه معارف اسلامی، قم، ۱۴۱۱ هـ).
۳. مهدی فقیه ایمانی، الامام المهدی علیه السلام عند اهل السنة، چاپ دوم، (مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام، قم، ۱۴۱۸ هـ).
۴. سید هادی خسروشاهی، مصلح جهانی و مهدی موعود علیه السلام از دیدگاه اهل سنت، چاپ دوم، (انتشارات اطلاعات، تهران، ۱۳۷۴ هـ. ش).
۵. مهدی فقیه ایمانی، اصالت مهدویت در اسلام از دیدگاه اهل سنت (نویسنده، قم، ۱۴۱۸ هـ).